

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ

Сакевич В.Д.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Розглянуто самостійну роботу як один із найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних і позааудиторних занять як під безпосереднім керівництвом викладача, так і без його участі.

Ключові слова: самостійна робота, активні форми навчання, самовдосконалення, позааудиторна діяльність.

Зростання ролі особистості як професіонала і громадянина потребує нових підходів до навчання і виховання фахівця. Об'єктивні реалії розвитку нашого суспільства, рух України до світової спільноти вимагають підготовки фахівців із новим типом мислення, сучасними уявленнями про ділові стосунки, умінням проявити психологічну стійкість в умовах жорсткої конкуренції.

Досвід розвинених країн світу свідчить, що в умовах ринкової економіки статус, функції спеціалістів змінюються, тому що ринок вимагає великої гнучкості, ділової активності, навіть жорсткості у відстоюванні своєї позиції та інтересів справи, якою займається спеціаліст. Зрозуміло, що завдання сучасного викладача – формувати в студента ці якості. Інакше кажучи, викладач має створити необхідні й повноцінні умови для навчання й особистісного розвитку студента, формування активної життєвої позиції кожного під час навчального процесу.

Сучасний спеціаліст має бути національно свідомою, демократичною людиною, якій притаманні висока моральна, правова, духовна, мовна, фізична, екологічна культура і трудова активність; дисциплінованість і організованість; ініціативність у повсякденній діяльності; підвищена вимогливість до себе; конкурентоспроможність; потреба у самовдосконаленні [1].

Завдання викладача не тільки в тому, щоб дати молодому фахівцю знання, а і в тому, щоб сформувані потреби в них, виховати прагнення до їх постійного оновлення, власного вдосконалення.

Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. За даними ЮНЕСКО, у процесі викладання навчального матеріалу засвоюються тільки 15% інформації, що сприймаються на слух, 65% - на слух і зір. Якщо матеріал опрацьовується самостійно, індивідуально виконуються завдання, то засвоюється не менше 90% інформації. Саме тому вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування в студентів навичок самостійної творчої роботи.

Розширення функцій і зростання ролі самостійної роботи студентів (СРС) не тільки веде до збільшення її обсягу, а й зумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчає студента самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю своєї навчальної діяльності, виховує самостійність як особисту рису характеру.

СРС – один із найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних і позааудиторних занять без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання СРС домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити 15% - 55% навчального програмного матеріалу) і дозволяє розглядати накопичені знання як об'єкт власної діяльності студента [2].

Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню студентів до творчої активності.

СРС можна класифікувати за різними критеріями:

1. За характером керівництва і способом здійснення контролю за якістю знань із боку викладача (з урахуванням місця, часу проведення), можна виокремити:

- аудиторну, позааудиторну (3-4 години за день, у т. ч. й у вихідні);
- колективну роботу під контролем викладача – індивідуальні заняття з викладачем.

2. За рівнем обов'язковості:

- обов'язкову, визначену навчальними планами спеціальностей і робочими програмами з дисциплін (виконання домашніх завдань, підготовка до лекцій, практичних робіт і різновиди завдань, які виконуються під час ознайомлювальної, навчальної, виробничої, переддипломної практики тощо);
- рекомендовану (участь у роботі клінічних або предметних гуртків, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт тощо);
- ініціативну (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання тощо).

3. За рівнем прояву творчості:

- репродуктивну, що здійснюється за певним зразком (розв'язування типових задач, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання тренувальних завдань, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань);
- реконструктивну, яка передбачає слухання і доповнення лекцій викладача, складання планів, конспектів, тез тощо;
- евристичну, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування (складання опорних конспектів, схем-конспектів, анотацій, побудова технологічних карт, розв'язання творчих завдань);
- дослідницьку, яка орієнтована на проведення наукових досліджень (експериментування, проектування

приладів, макетів, теоретичні дослідження та ін.)

Якщо під час занять діяльністю студента безпосередньо керує викладач, то в позааудиторний час студент здебільшого самостійно спрямовує процес оволодіння знаннями, формування вмінь і навичок. Ступінь керування позааудиторною діяльністю студентів педагогом може бути різним: від жорсткого управління й контролю до повної самостійності та творчості [3].

Серед науковців немає єдиної думки щодо визначення сутності поняття «позааудиторна діяльність» і, відповідно, її видів. Для прикладу, О. Кучерява індивідуальними формами позааудиторної роботи вважає роботу з навчальною, довідниковою, науковою, науково-популярною літературою, складання конспектів; роботу з електронними підручниками і посібниками; роботу в електронній мережі Інтернет; підготовку повідомлень, рефератів, курсових робіт; складання і виконання завдань; укладання та розв'язування кросвордів, ребусів, створення плакатів тощо. Г. Овчаренко визначає такі напрями позанавчальної діяльності у ВНЗ: науково-дослідницька, суспільно-політична, художньо-естетична, трудова, історико-культурна й етнографічна, фізкультурно-спортивна, організаційно-управлінська, що відповідають специфіці стадій соціалізації студентської молоді [4]. Провідне значення в позанавчальній діяльності, на думку дослідниці, має змістовий компонент, оскільки йому властиво змінюватися залежно від традицій ВНЗ і фаху майбутнього спеціаліста.

Під час організації СРС із використанням інформаційно-комунікаційних технологій реалізуються такі методологічні підходи:

- диференційований, що дозволяє розширити доступність навчання, відбувається поліпшення якості навчання, упровадження інноваційних технологій, використання додаткових освітніх ресурсів, що приводить до посилення ролі СРС;
- системний, що характеризується активним використанням інформаційних технологій як ефективних методів, які забезпечують не тільки системність, а й структурно-функціональний зв'язок навчального матеріалу.

Інноваційні освітні технології спрямовані на те, щоб підвищити інтерес до навчання, привчити студента працювати самостійно, бути компетентним і мобільним, адаптуватися до вимог сучасного суспільства.

Провідну роль у організації СРС відіграють інформаційні технології, бо вони відкривають студентам доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості, неординарного підходу до вирішення виробничих ситуацій – це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців, переході від початкового до вищого рівнів самостійності.

Окрім самостійного засвоєння знань, студенти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації.

Раціональна організація самостійної роботи студентів із використанням інноваційних форм та ІКТ дозволяє не тільки інтенсифікувати якісне засвоєння навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення.

Список використаної літератури

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.
2. Бондаренко З. П. Модель організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу / З. П. Бондаренко // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2007. – № 4. – С. 50-59.
3. Шашенко С. В. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Шашенко С. В. – К., 2004. – 24 с.
4. Скрипник Н. С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів : сутність, структура й особливості / Н. С. Скрипник // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012. – Вип. 27 (80). – С. 566-571.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ПРИ ВИВЧЕННІ УРОЛОГІЇ

Саричев Л.П., Сухомлин С.А., Саричев Я.В., Супруненко С.М., Панасенко С.М.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовані питання організації самостійної роботи студентів при вивченні урології. Доведено, що самостійна робота сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та кращому засвоєнню навчальної дисципліни.

Ключові слова: самостійна робота, урологія, інформаційні технології навчання.

Безперервний розвиток медичної науки, відкриття нових та уточнення наявних знань у медичній галузі породжують значний обсяг інформації, який зумовлює необхідність її швидкої оцінки й адаптації до сучасних умов викладання фахової дисципліни. Це приводить до необхідності вирішення комплексу багатьох питань - організаційних, методичних, наукових та ін. Слід визначити важливість нової інформації, її обсяг і місце в навчальному процесі та форму її викладання. Вирішення цих завдань ускладнюється скороченням навчальних годин, передбачених навчальною програмою з дисципліни, яке відбувається з року в рік.

У зв'язку зі збільшенням навчального матеріалу та зменшенням часу на аудиторні заняття великого значення набуває самостійна робота. Згідно з Положенням "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах" самостійна робота студента (СРС) є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота зумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчає його самостійно вирішувати питання своєї навчальної діяльності. Самостійна робота передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так і позааудиторних занять. У сучасній системі навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після